

CHÙA LONG QUANG TRONG DÒNG CHẢY LỊCH SỬ PHẬT GIÁO Ở CẦN THƠ

Tóm tắt:

Chùa Long Quang hiện tọa lạc tại khu vực Bình Chánh, phường Long Hòa, quận Bình Thủy, thành phố Cần Thơ. Ngôi chùa nằm cặp tuyến Quốc lộ 91B - Nguyễn Văn Linh,

đoạn gần cầu Bình Thủy 3. Từ vị trí chân cầu Bình Thủy 3 đi vào đường Đinh Công Chánh khoảng 1km; phía trước chùa là con sông Bình Thủy khá lớn nên rất thuận lợi về đường thủy. Là Di tích nghệ thuật cấp Quốc gia, từ khi thành lập và trải qua từng thời kỳ kháng chiến cho đến nay, chùa Long Quang đã có những đóng góp thiết thực phụng sự cho đạo pháp, dân tộc.

Tag: chùa Long Quang, Phật giáo Cần Thơ, lịch sử Phật giáo,...

1. KHÁI QUÁT SỰ HÌNH THÀNH CHÙA LONG QUANG

Chùa Long Quang do Thiền sư Thiện Quyển (thuộc dòng Lâm Tế) khai sơn dưới triều Minh Mạng. Năm Giáp Thân (1824), thời bấy giờ xã Bình Thủy, xã Long Hoà, thị trấn Long Xuyên chỉ là một thôn mang tên Bình Thủy. Hồ sơ về lịch sử chùa có ghi: Thiền sư Thiện Quyển “Ngài họ võ, huý văn Quyển. Ngài quy y với hoà thượng Thiên Ấn ở chùa Linh Quang (Gia Định). Ban đầu chùa là ngôi thảo am tranh, do số tín đồ quy theo Phật ngày thêm đông, thảo am trở nên chật chội. Năm 1835, hoà thượng cho xây chùa và đặt tên là Long Trường Tự, với ý nghĩa nguyện cầu chùa bền như trời đất như núi sông theo ý muốn của câu Hán tự “Dữ thiên địa long hưng - Hoà sơn hà trùng cửu”. Cũng vào năm Minh Mạng 16 (1835) chùa được liệt kê vào danh sách các tự viện và được miễn sưu thuế. Thiền sư Liễu Huệ đã sống hết lòng với sự tu hành tại chùa cho đến khi mãn phần”(1).

Lúc bấy giờ ngôi chùa chỉ được xây bằng gỗ, mái ngói đơn sơ, Tổ Thiện Quyền đặt tên chùa là Long Trường Tự. Đến năm 1860 chùa được đổi lại Long Quang Tự. Năm 1945 thực dân Pháp trở lại xâm lược đất nước, Hòa thượng Trí Thới cùng với nhân dân đã tháo dỡ ngôi chùa nhằm “tiêu thổ kháng chiến”. Đến năm 1965 chùa được xây dựng lại trên nền cũ, và vào năm 1966 chính điện mới được hoàn thành. Từ đó cổng chùa mới ghi tên gọi Long Quang Cổ Tự.

2. ĐÓNG GÓP CỦA CHÙA LONG QUANG ĐỐI VỚI ĐẠO PHÁP

Lịch sử phát triển của đạo Phật luôn gắn liền với vai trò của người trụ trì. Cơ sở tự viện có phát triển, có quy mô khang trang, điều kiện về cơ sở vật chất có đầy đủ, tín đồ Phật tử đông hay ít cũng nhờ tài đức và sự đóng góp của các vị thầy tổ. Nhìn chung, với vai trò chính là xiển dương chính pháp, truyền bá đạo Phật, các vị trụ trì chùa Long Quang trước đây và hiện nay đều chú trọng công việc trùng tu, xây dựng thêm cơ sở tự viện. Đến ngày nay, chùa Long Quang đã xây dựng mới hai lần vào năm 1824 và 1835, trùng tu sáu lần vào các năm 1860, 1875, 1893, 1930, 1965 và 1994. Ngoài ra, nhiều hạng mục công trình cũng được xây dựng và hoàn thiện với nhiều công năng khác nhau như thiền đường, hội trường, tăng xá, vườn thiền...

đã đáp ứng nhu cầu sinh hoạt của tín đồ, Tăng Ni, cơ sở tự viện và Giáo hội.

Nếu trong quá khứ, các bậc thiên sư, thầy tổ dày công khai hoang mở đất tạo nên ngôi Già-lam Long Quang cổ tự từ mái lá, thân cây đơn sơ, để rồi sau đó trở thành trường học, nơi giáo dục về tinh thần yêu nước, nuôi chứa, bảo vệ cán bộ cách mạng... thì ngày nay chùa Long Quang đã trở thành cơ sở tự viện tiêu biểu của Phật giáo Cần Thơ và có nhiều đóng góp cho đạo pháp và dân tộc trên nhiều phương diện khác nhau.

Ngày nay, chùa Long Quang là nơi đặt trụ sở của Ban Trị sự quận, Bình Thủy, từ năm 2004 đến 2016, Hòa thượng Thích Thiện Tài được suy cử làm Trưởng Ban Đại diện (Ban Trị sự). Từ năm 2016 đến nay (nhiệm kỳ 2016-2021), Thượng tọa Thích Bình Tâm làm Trưởng Ban Trị sự.

Năm 2011, chùa Long Quang là văn phòng của Trường Trung cấp Phật học. Tiền thân của Trường Trung cấp Phật học Cần Thơ là Trường Cơ bản Phật học Cần Thơ. Năm 1989, Ban Trị sự Phật giáo tỉnh Hậu Giang đã xin phép Ủy ban nhân dân tỉnh mở Trường Cơ bản Phật học tại chùa Bửu Liên (địa chỉ hiện nay: số 22/71/4 Mạc Đĩnh Chi, phường An Cư, quận Ninh Kiều), do Hòa thượng Thích Bửu Lai làm Hiệu trưởng. Khóa I (1989-1993) có 42 Tăng, Ni sinh. Năm 1991, trường dời về chùa Bửu Ân (số 58 Nguyễn Thái Học, phường Tân An, quận Ninh Kiều). Khóa II (1993-1997) có 36 Tăng, Ni sinh. Hòa thượng Thích Huệ Giác làm Hiệu trưởng.

Trường đào tạo được 02 khóa, sau đó xin mở Lớp Cao đẳng chuyên khoa Phật học, giai đoạn này do Hòa thượng Thích Trí Quảng làm Hiệu trưởng. Khóa I (1998-2001) có 112 Tăng, Ni sinh; khóa II (2002-2004) có 46 Tăng, Ni sinh.

Trong khoảng thời gian từ năm 2004-2009, Phật giáo Cần Thơ vắng bóng Tăng, Ni sinh theo học tại Trường Cơ bản Phật học và Lớp Cao đẳng chuyên khoa Phật học. Năm 2009, mở Lớp Sơ cấp Phật học dành cho Chư Ni tại chùa Phước Long, quận Cái Răng Niên khóa 2009-2011 có 50 Ni sinh. Do Thượng tọa Thích Giác Điệp làm chủ nhiệm.

Năm 2011, Phật giáo Cần Thơ xin tái lập Trường Trung cấp Phật học tại 02 điểm: chùa Phước Long (Cái Răng) và chùa Long Quang (Bình Thủy). Do Hòa thượng Thích Huệ Trường làm Hiệu trưởng. Khóa I (2011-2015) có 85 Tăng Ni sinh; khóa II (2015-2018) có 138 Tăng Ni sinh, do Đại đức Thích Thiện Nghiêm làm Hiệu trưởng và xin tiếp tục mở lại Lớp Cao đẳng chuyên khoa Phật học, khóa I (2015-2017) có 87 Tăng, Ni sinh(2). Năm 2018, Thượng tọa Thích Bình Tâm được bổ nhiệm làm Hiệu trưởng.

Về cơ sở vật chất, chùa đã đáp ứng mọi điều kiện nơi ăn nghỉ của Giảng sư, Giảng viên, tăng, ni sinh, đầu tư trang thiết bị, phương tiện đi lại, xây dựng thêm các hạng mục công trình để phục vụ nhu cầu học tập và giảng dạy. Năm 2018, Thượng tọa Thích Bình Tâm đã xin phép xây dựng mới Hội trường và Tăng xá với quy mô 2 tầng, chiều cao 10,8m, diện tích sàn là 971,2m², công trình đã hoàn thiện và đưa vào sử dụng cho hoạt động Phật sự chung của quận

Bình Thủy và thành phố Cần Thơ.

Hàng năm, chùa còn tổ chức lễ húy kỵ Hòa thượng Từ Quang ngày 11 tháng 5, lễ cúng dường trai tăng, các ngày lễ trọng như lễ Phật đản, lễ Dâng y, lễ Vu Lan... Năm 2013 chùa tổ chức các khóa tu Giao lưu trại hè; từ năm 2014 đến nay chùa tổ chức các khóa tu mùa hè cho thanh thiếu niên, với chủ đề Hạt giống tâm hồn, số lượng tham dự của hơn 300 - 500 thanh thiếu niên Phật tử, với nhiều nội dung, chương trình: thức chúng, vệ sinh cá nhân, học nội quy, học Phật pháp, chơi trò chơi dân gian, thiền hành quanh chính điện, tọa thiền, chỉ tịnh, thiền hành khất thực, nghe thuyết giảng giáo lý, gameshow, tổ chức khóa lễ, học kỹ năng sơ cấp cứu, cắm hoa, thi vẽ tranh, văn nghệ, đốt lửa trại, hoa đăng...

3. ĐÓNG GÓP CỦA CHÙA LONG QUANG ĐỐI VỚI NHÂN SINH

Chùa Long Quang, từ một am cốc đơn sơ để thờ Phật nay là Di tích cấp Quốc gia vào năm 1993, chùa đã được nhiều người tìm đến để chiêm ngưỡng, tham quan, lễ bái.

Với tinh thần “Hộ quốc an dân” trên bước đường phụng sự đạo pháp và dân tộc, các hoạt động của chùa Long Quang đã góp phần thiết thực cho sự phát triển của quốc gia, dân tộc. Trong cuộc kháng chiến chống giặc ngoại xâm, các bậc Thầy tổ đã tích cực tham gia các hoạt động bảo vệ quê hương đất nước *“Sư Từ Thới huý Chơn Khương là một nhà sư yêu nước. Lúc bấy giờ có ông Tòng Hiên là một chiến sĩ Văn Thân ở Quảng Ngãi chạy vào Nam lánh nạn. Sư Từ Thới liền mời ông Tòng Hiên vừa dạy chữ, dạy thuốc, vừa truyền bá tư tưởng yêu nước”*(3). Các Ngài với tinh thần vì đất nước nên chùa lúc bấy giờ bị rơi vào trong sự kiểm soát *“Chính quyền đô hộ lúc bấy giờ phát hiện những hoạt động không bình thường trong chùa Long Quang. Họ cho mật thám theo dõi nên ông Tòng Hiên và một số đồng chí phải qua chùa Long Phước ở Nha Môn (Sa Đéc). Ở đây ông cũng mượn cơ dạy học để hoạt động yêu nước. Chẳng may đại sự bất thành, có người bị địch bắn chết, có người bị bắt, cầm tù. Ông Tòng Hiên phải trở về chùa Long Quang lần thứ hai. Mười năm sau ông trở về Quảng Ngãi”*(4). Trong thời kỳ kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ, các vị Thầy và những người dân đã làm bằng những việc làm cụ thể nhằm góp phần bảo vệ nước nhà. *“Sau năm 1945, đề phòng thực dân Pháp trở lại đóng đồn bốt, sư Từ Thới và bốn đạo tình nguyện tiêu thổ kháng chiến. Năm 1947 lại hiến thêm quả Đại Hồng chung cổ để lấy đồng làm đạn bảo vệ Tổ quốc. Từ đó chùa Long Quang là cơ sở nuôi giấu cán bộ hoạt động nội thành”*(5). Chùa Long Quang tiêu biểu cho các tự viện Phật giáo tại Cần Thơ trong phong trào chống thực dân Pháp xâm lược, chính mốc son lịch sử này đã lưu truyền cho thế hệ mai sau về những đóng góp của Phật giáo trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam.

Trong khoảng thời gian chùa tồn tại gần 200 năm, với những đóng góp qua các hoạt động diễn ra thường nhật, thông qua việc tổ chức, sinh hoạt các khóa tu, các buổi thuyết giảng giáo lý; qua quá trình gặp gỡ, tiếp xúc giữa sư phụ và đệ tử, giữa thầy và trò,... chư tăng, ni chùa Long Quang đã góp phần đưa tư tưởng, triết lý đạo Phật đến với cuộc sống, các ngài đã hướng dẫn, chỉ dạy, giáo dục, cảm hóa bao thế hệ con người.

Trải qua những giai đoạn thăng trầm của lịch sử, đến nay chùa Long Quang đã phát triển và mở rộng về phạm vi hoạt động, về cơ sở tự viện lẫn tín đồ, phật tử. Theo Văn phòng Ban Trị sự, hiện đã có 07 cơ sở tự viện được xem là chi nhánh của chùa, và khoảng 50 vị tăng, ni tham gia điều hành công tác phật sự.

Dương Kim Phượng (Thích nữ Phước Đăng)

Học viên Cao học khoá 2 HVPGVN tại Tp.HCM

Chú thích:

1. Bộ Văn hóa Thông Tin (nay là bộ Văn Hóa - Thể Thao - Du Lịch), năm 1993, tr. 1.
2. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam thành phố Cần Thơ (2017), Khái lược tiểu sử hình thành và phát triển Phật giáo Hậu Giang - Cần Thơ từ năm 1983 đến nay, Kỷ yếu lưu hành nội bộ, Cần Thơ, tr. 7-11.
3. Chùa Cổ Việt Nam, Vũ Ngọc Khánh (biên soạn), (2011), Nxb. Thanh Niên, Hà Nội, tr. 133.
4. Chùa Cổ Việt Nam, Vũ Ngọc Khánh (biên soạn), (2011), Nxb. Thanh Niên, Hà Nội tr. 133-134.
5. Chùa Cổ Việt Nam (2011), Vũ Ngọc Khánh (Biên soạn), Nxb. Thanh Niên, Hà Nội, tr. 134.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam thành phố Cần Thơ (2017), Khái lược tiểu sử hình thành và phát triển Phật giáo Hậu Giang - Cần Thơ từ năm 1983 đến nay, Kỷ yếu lưu hành nội bộ, Cần Thơ, tr. 7-11.
2. Báo cáo tổng kết của Văn phòng Ban Trị sự thành phố Cần Thơ năm 2018, 2019.
3. Chùa Cổ Việt Nam (2011), Vũ Ngọc Khánh (Biên soạn), Nxb. Thanh Niên, Hà Nội.
4. Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam, Hội Đồng Trị Sự, (2016), Hội Thảo Kỷ niệm 35 năm thành lập GHPGVN Thành Tựu - Ổn Định - Phát Triển (7/11/1981 - 7/11/2016), Việt Nam Quốc Tự, TP. HCM. Bài tham luận, Thích Minh Thiện, Xây dựng ngôi chùa Văn hoá, tr. 150-153.
5. Trần Hồng Liên (2000), Đạo Phật trong cộng đồng người Việt ở Nam Bộ - Việt Nam, từ TK XVII đến 1975, Nxb. Khoa học Xã hội, Hà Nội.
6. Trần Hồng Liên (2004), Góp Phần Tìm hiểu Phật giáo Nam Bộ, Nxb. Khoa học Xã hội, Hà Nội.
7. Trần Hồng Liên (2010), Tìm hiểu chức năng xã hội của Phật giáo Việt Nam, Nxb. KHXH, Hà Nội.
8. Thích Thanh Từ (2010), Đạo Phật trong mạch sống dân tộc, Nxb. Tổng hợp Thành Phố Hồ Chí Minh.
9. Võ Văn Tường (1992), Việt Nam Danh Lam Cổ Tự, Nxb Khoa học Xã hội, Hà Nội.
10. Nguyễn Quảng Tuân, Huỳnh Lứa, Trần Hồng Liên (1994), Những ngôi chùa ở Nam Bộ, Nxb. Tp. Hồ Chí Minh.
11. Hà Văn Tấn - Nguyễn Văn Kự - Phạm Ngọc Long (2013), Chùa Việt Nam, Nxb. Thế Giới, Hà Nội.
12. Viện Trần Nhân Tông (2018), Phật giáo nhập thế và các Vấn đề Xã hội Đương đại, Nxb. ĐHQG, Hà Nội.